

KÖKTÜRK, Erol ve ÜLGER, Nihat Enver, “**Harita Mühendislerinin Sorumlulukları Açısından İmar Affı**”, *Yıldız Üniversitesi Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü ile Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi'nin Ortaklaşa Düzenledikleri “İmar Affı ve Yeminli Özel Teknik Bürolar Semineri”*, 17 Mayıs 1984, Yıldız-İstanbul, 12 s.

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ JEODEZİ VE FOTOGRAMETRİ MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ
İLE
HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI İSTANBUL ŞUBESİ
İMAR AFFI VE YEMİNLİ ÖZEL TEKNİK BÜROLAR SEMİNERİ
İstanbul, 17.05.1984

HARİTA MÜHENDİSLERİNİN SORUMLULUKLARI AÇISINDAN İMAR AFFI

Erol KÖKTÜRK, Y. Müh.
N. Enver ÜLGER, Y. Müh.

1. GİRİŞ

Çağımızda, özellikle son yıllarda ortaya çıkan gelişmeler mesleğimize de yansımaktadır. Bilim ve teknikteki ilerlemelerin doğurduğu bu gelişmeler sonucunda, mesleğimiz de kendi içinde hızlı bir uzmanlaşmayı yaşamaktadır. Bilimsel araştırmaların yoğunlaşması sonucu oluşan bilgi birikiminin sistemleştirilmesi, en karmaşık görevleri bile yapmakta bize sayısız olanaklar sunmaktadır.

Doğduğu andan başlayarak günümüze kadar yeni görevler üstlenerek kapsamını genişleten haritacılık, gelişiminin bugünkü aşamasında toprağın kamu ve toplum yararı amacıyla kullanımına yönelik görevlerini yerine getirmek yükümlülüğü taşımıştır. Bu nedenle haritacılar, tüm tarihsel süreç boyunca, hep önemli sorumluluklarla karşı karşıya olmuşlardır.

Bilim ve tekniğin sunduğu çok yönlü olanakların kullanımında ve görevlerin yerine getirilmesinde harita mühendisinin sorumlulukları nasıl belirginleşmektedir?

Mesleğimizin son yıllarda yerine getirmek zorunda olduğu yeni görevler meslektaşlarımıza ne gibi sorumluluklar yüklemektedirler?

2. SORUMLULUK ÜZERİNE

Sorun, mesleğimizde ortaya çıkan yeni gelişmeler karşısındaki sorumluluklar ekseninde ele alınacağına göre, Öncelikle ‘sorumluluk’ kavramına açıklık getirmekte yarar var.

Sözcük genellikle birbirine zıt çağrışımlar yapmaktadır. Gazetelerde “sorumlu mevki için deneyimli eleman araniyor” gibi duyurular sık sık göze çarpar. Burada sorumluluk, yüksek, güçlü bir konunun söz konusu olduğu anlamına gelmektedir. Fakat eğer “sorumlunun arandığı” söylenirse, suçlunun soruşturulması söz konusu olur. Mesleki yaşamda sorumluluğa yönelik olarak, yetkiye ve etkiye ilişkin çabayla eş anlamlı olan “sorumluluktan kaçma” ve sorumluluğun gizlenmesi” gibi durumlarla karşılaşılır. Burada sorumluluk, “bir şeyden sakınma-çekinme” gibi ortaya çıkmaktadır.

Sözlükler ise sorumluluğu, “*bir kimsenin üstüne aldığı ya da yapmak zorunda olduğu işlerden, gerektiğinde hesap sorulması durumu,*” diye tanımlamaktadırlar.

Sorumluluk, tinsel (manevi) ve etiksel (ahlaki) bir kategoridir. İnsan, kararlarıyla bir sürece ilişkin başlangıç koşullarını belirler bir oluşum zincirini başlatır ve harekete geçirir. Bu süreçte söz konusu olan, daha doğrusu söz konusu olacak olan sorumluluk için şu zorunlu koşullar ortaya çıkar: Yetkinin belirgin olması, kararların özgür olması, sonuçların önceden bilinebilmesi...

1. Karar, gerçekte sonuçları da içermek zorundadır. Karar, sonuç bakımından ne kadar zengin ve karar veren ne kadar yetkili ise, sorumluluk o kadar büyük olur.
2. Karar veren özgür olmalı, baskı altında bulunmamalıdır. Bu söz konusu değilse, hiçbir şeye neden olmamış kabul edilmelidir.
3. Kişi, kararının sonuçlarını önceden görebilmelidir. Hiçbir kimse önceden kestirilmeyen şey için sorumlu tutulmaz.

Önceden kestirebilme, bilebilme kavramları ise daha ince değerlendirmeleri ve saptamaları gerektirirler. Bir kimsenin bildiği şey değişmez bir gerçek değildir. Kişinin bilgisinin değişmezliği, onun algılama biçimine bağlıdır. Bu algılayışa göre, bilgisi için sorumlu tutulabilir. “Bunu bilmiyordum,” biçimindeki özür dilemeye, çoğunlukla, şöyle karşılık verilir: “Bu senin suçun. Bunu bilebilir, öğrenebilirdin.” Burada şu belirlemeyi yapmak olanaklıdır: Bilgi sahibi değil, uygunsuz olan bilgi sorumluluk için esastır.

Bu durumda, sorumluluğun ortaya çıkışında bir etkileşimi vurgulamak kolaylaşmaktadır; sorumlulukta, bir süreçte, kişilerle topluluklar ya da toplum karşısında görevler ve yükümlülüklerle bağlantılı olan, bilgiye ve duyguya dayalı düşünce ve davranış biçimi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle sorumluluğun niteliği, toplumların gelişkinliğine, uygarlık düzeylerine uygun olarak değişmektedir.

Sorumluluk bilinciyle davranışta, toplumda kurum ve kurallara yaklaşımda egemen olan anlayışın önemi büyüktür. Ve toplulukta sorumlu tavır alış, çoğunlukla, kişinin toplumsal konumu tarafından belirlenir. Toplumsal konum nitelemesinin ise, sorumlu davranma bilincinin kademelenmesi anlamında yorumlanmaması gerekir. Aynı nitelikte, ancak değişik ölçülerde sorumluluk burada esastır.

Bu toplumsal konumda kişinin en insancıl amaçlar için topluma bakışı rol oynar. Sorumluluk, sonunda bir duyuncu (vicdan) kararıyla ilintilidir. Verilecek karar ve bu kararın gerektirdiği davranış biçimi, kişinin duyuncuna dayalıdır. Bu biçimiyle, kişiyi bağlayan bir kategori gibi görülebilir.

Ancak kararın doğuracağı sonuçlar açısından bakıldığında ise, sosyal bir kavram olarak ortaya çıkar.

Sorumluluk konusunda ortaya çıkan farklılaşmaların temel nedeni, olaylara yaklaşımda oluşan ve çatışan çıkar ayrılıklarıdır. Kişisel sorumluluktan toplumsal sorumluluğa uzanma da, ancak, çıkar farklılıklarının giderilmesiyle olanaklı olur.

Çıkar olgusu düşünülürken, sorumluluğun değişik boyutları arasındaki dengeliğin ve bütünlüğün sağlanması gerekir. Burada şöyle bir sınıflandırma yapılabilir:

1. Kişinin yalnızca kendi duyuncuna bağlı sorumluluğu
2. Kişinin mesleğine karşı sorumluluğu
3. Kişinin ailesine karşı sorumluluğu
4. Kişinin topluma karşı sorumluluğu
5. Kişinin gelecek kuşaklara karşı sorumluluğu

Bu gruplandırma çoğaltılabilir. Ancak bu çoğaltma sorumluluğun parçalanması sonucunu doğurmaz. Doğurmamalıdır. Çünkü sorumluluk bir bütünlük göstermelidir. Kişisel duyuncu bağlı sorumluluktan başlayarak topluma ve gelecek kuşaklara kadar uzanan bir sorumluluk zinciri oluşmalıdır. Yani, örn. bir durum karşısında

aileye karşı sorumluluk düşüncesi topluma karşı sorumluluktan ödün verilmesi sonucunu doğurmamalıdır.

Çünkü toplu yaşamda herkes topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmelidir. Bu sorumluluk ise, öncelikle kişiden başlar ve kişinin etkinlik gösterdiği çalışma alanında belirginleşir. Bu alan kişinin sorumluluk bilincini yansıtabileceği en önemli alandır. Her ne kadar kişi yalnızca kendi verdiği kararlar için sorumlu tutulabilirse de, kişinin üyesi olduğu topluluk da bu karardan ve sonuçlarından etkilenir. Bu ise, kişinin üyesi olduğu meslek dalında sürekli gelişen bir meslek bilincini gerektirir.

Özcesi, Özcan Köknel'in vurguladığı gibi, doğa-insan ilişkileri zincirinde iki önemli çelişki, iki önemli egemenlik savaşı vardır: *Bunlardan ilki, insanın doğaya karşı sürdürdüğü egemenlik savaşı; diğeryise, insanın ürettiği malların, nesnelere insana karşı yönelttiği egemenlik savaşıdır.*

İnsanın doğaya yenik düşmemesi için öğrenmek zorunda olduğu tek olgu, toplumsallaşmak, birlikte yaşamak ve birlikte üretimde bulunmaktır. Bu yaşam savaşımındaki en önemli etken, insan gruplarının birlikte ve aynı amaca yönelik hareket etmesi ve herkesin toplumu ilgilendiren işlevlerden sorumlu olduklarının bilincine varmalarıdır. Böylece üretimle birlikte sorumluluk duygusu, insan evriminin kökenini oluşturmaya başlamıştır. Yaşam ve sorumluluk artık birbirinden ayrılamaz olurlar. Bu durum giderek insanı “doğanın nesnesi” olmaktan çıkarp “öznesi” durumuna geçirmeye başlar. Bir ahlak ilkesi olan sorumluluk, bir insanın evrenin her noktasından, her kişisinden sorumlu olması demektir.

Üretimde ve tüketimde sorumluluğu içermeyen davranışlar yabancılaşmayı koşullar. Bunun sonucu olarak da, bu tür düzenlerde insanların ürettikleri ürünler, insanın karşısına bağımsız güçler gibi çıkmaktadırlar. Ürünlerimiz, varlığımızı, kişiliğimizi yansıtan ayna olmaktan çıkmıştır. Yabancılaşmış çalışmada, çalışanlar üretimlerini başkaları hesabına yaparlar. Ürettikleri şeyler üretildiği andan başlayarak ellerinden çıkıp başkalarının gücüne katılır. Bu güçler, birikimi gittikçe gelişerek çalışanların karşısına dikilir. Çalışanlardan kopan mal, büyüyüp güçlenerek ve giderek üretici için fetişleşir.

Yabancılaşmış insan davranışlarına, sağlıklı, gerçek insan davranışlarının hastalık biçimine dönüşmüş biçimi gözüyle bakılmaktadır.

Kıyası, sorumlu olmak, temelde, yükümlülükleri yerine getirmek demektir. Yükümlülükler ise, bir yanıyla kişinin meslek dalının gelişmişliğinin getirdiği ve bu gelişmişlik sonucu yapmak zorunda olduğu görevler ve davranışlar bütünüdür. Bu nedenle, mesleğimizdeki sorumlulukları daha da belirginleştirmek için, etkinlik alanını ve bu alandaki gelişimin devingenliğini ele almakta yarar vardır.

3. HARİTACILIĞININ ÇEŞİTLENEN İŞLEVLERİ

İnsanlar doğanın bir parçasıdır ve özgür istençlerinin dışında doğayla bütünleşmek zorundadırlar. Uygarlık ise insanların bir ürünüdür ve doğayla bütünleşmede ulaşılan bilinç düzeyinin bir ölçütüdür.

Uygarlık geliştikçe, insanoğlu doğayla bütünleşmenin en etkin yolunun,

- toplu biçimde yaşama,
- doğanın ayrıntılarını tanımada sistemleştirme,
- doğurgan-üretken olma

ilkelerinin tartışmasız herkesçe benimsenmesiyle olduğunu deneyimleriyle bulmuştur. Buradan insanoğlu, işbölümünün öneminin bilincine varmış ve bunu etkin biçimde yaşama geçirmiştir. Mesleğimizde de bu işbölümünün gereği bir gereksinme olarak ortaya çıkmış ve toplumun gelişmesine ve gereksinmelerine göre içeriğini, etki alanını genişletmiş ve çeşitlendirmiştir.

Dünyanın en eski birkaç mesleğinden birisi olan haritacılık, içeriğinin tarihsel gelişimi içinde zenginleşmesi, bilgi ve deneyim birikimlerinin artması, bunların bilimsel araştırmalarla sistemleştirilmesi ve uygulamaların teknolojik gelişmelerle bütünleştirilmesi sonucu devingen bir yapı kazanmıştır. Bu da, yanı sıra uzmanlaşmanın hızlanmasını

ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Yeni uzmanlık alanları içinde, doğrudan sonuçlar ve doğrudan ilgilendirdiği yığınlar göz önünde tutulduğunda, mühendislik ölçmeleri, kadastro tekniği ya da bunları da kapsayan ve toprağa yönelik projelendirme çalışmalarının çoğunu içeren kamu ölçmeleri uzmanlık dalının önemi daha da belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu uzmanlık dalının en belirgin özelliği ise, mesleğin topluma en yakın işlev alanını oluşturmasıdır.

Son dönemler yapılan meslek kurultaylarında, harita-kadaastro ve plan uygulama hizmetleri, taşınmaz mallara ilişkin her türlü harita, plan ve projenin tasarım, yapım ve uygulama altlığını oluşturan bir hizmet dalı olarak nitelenmiş ve

- Yurttaşlar Yasası'nın öngördüğü anlamda tapu sicil düzeninin kurulması, işletilmesi ve böylece taşınmaz sınır güvenliğinin sağlanması, arazi anlaşmazlıklarının önlenmesi,
- Toprak değerlerine dayalı adil bir emlak vergisi düzeninin kurulması,
- İmar planlarının yapılması ve uygulanması, toplu konut ve gecekondu alanlarının düzenlenmesi, ıslah planlarının hazırlanması,
- Yol, elektrik, su, baraj, kurutma, kanalizasyon, çevre düzenleme, turizm, sanayi v.b. mühendislik projelerinin yapılması ve uygulamalarının gerçekleştirilmesi,
- Orman, mera, hazine arazileri ve kamuya ayrılan yerlerin saptanması
- Toprak ve tarım reformu uygulaması için toprak değer haritalarının yapılması, tarım ıslah planları çerçevesinde toprak düzenleme hizmetlerinin gerçekleştirilmesi,
- Aktif toprak politikasının önemli bir aracı olarak, özellikle kentsel alanlarda arsa spekülasyonunun önlenmesi

gibi, kalkınma çabalarına yönelik, devletin temel hizmetlerinin yerine getirilmesini üstlenmiştir.

Bu çok yönlü hizmetlerin dayanağı ise, çok amaçlı kadastro planlarıdır. Bu planların üretilmesinde, gelişimin temel yönünü, tam otomasyonun sağlanması düşüncesi oluşturmaktadır. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler bunun gerçekleştirilmesini olanaklı kılmakta ve arazideki ölçmelerden sonra harita serilerinin üretilmesine, sonra da verilerin depolanmasına kadar olan süreçte kesiksiz otomasyon sağlanabilmektedir.

Özellikle bilimsel-teknik gelişimin kendini bütün ağırlığıyla duyurduğu bu çağda, sözü edilen tüm hizmetlerin rasyonel bir çalışma aracılığıyla, en az masrafla gerçekleştirilebilmesi, ilgili tüm meslek dallarının sıkı işbirliğine bağlıdır. Bu, mühendisin, uzmanlık eğitiminin yanı sıra, disiplinlerarası bir eğitim almasını da gerektirir.

Özellikle kamu ölçmeleri uzmanlık alanında görev yapan bir mühendisin, görevlerin niteliği gereği, böyle bir bilince mutlaka sahip olması gerekir. Bir diğer tanımlamayla, sözü edilen etkinliklerin planlanarak çözümlenmesi ve buna göre rasyonel ölçülerle tasarımın yapılması, yönetim ve denetimin sağlanması için, mühendisin çok yönlü düşünebilecek, zengin değerlendirmeler yapabilecek, yönetebilecek ve kararlar üretebilecek birikimlere sahip olması zorunludur.

4. İŞLEVLERİN YERİNE GETİRİLMESİNDEKİ SORUMLULUKLAR

Sözü edilen işlevlerin çeşitlenmesi süreci için şöyle bir değerlendirme yapılabilir:

- Mesleğimizin görevleri, toplumların gelişimi ve toplumsal gereksinmelerin değişimine koşut olarak çoğalmıştır.
- Görev alanlarının çeşitlenmesiyle birlikte, mesleğin içinde birçok uzmanlık dalı oluşmuştur.
- Harita-kadaastro sektörü, toprağa yönelik yatırımların ön koşulu olan bir sektör niteliği kazanmıştır.
- Özellikle fiziksel planlamaların özellikleri nedeniyle, bu çalışmalarda, haritacıların, temel işlevlerinin ötesinde disiplinlerarası çalışmalara yönelmeleri gereği doğmuştur.
- Bilimsel araştırmaların yaygınlaşması sonucu, bilgilerin sistemleştirilmesi kolaylaşmış ve

sağlanmıştır.

- Teknolojinin ürünlerinin çalışmalarda yer alması, görevlerin çağdaş gereklilikler ve gelişmeler doğrultusunda gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır.
- Deneyimlerin birbirine eklenerek gelişmesi, her aşamada ileriye doğru adımların atılmasını gerektirmektedir.
- Tüm bu kazanımlar, mesleğimizde nitelikli teknik eleman olgusunu daha belirgin biçimde ortaya koymaktadır.

Günümüzde mühendis bu mesleki gelişim sürecinin tüm aşamalarında bulunur, yaratıcıdır ve geliştiricidir. Bu nedenle sorumluluk olgusuyla daha yakın ilintilidir. Bu süreçte, *yetki, kararın özgür olması ve önceden bilebilme*, yukarıda belirtildiği gibi, sorumluluk için 3 koşul olarak nitelenmektedir. Mühendisin bu üç belirleyici parçanın ne derece sahibi olduğu sorulmalıdır.

Ancak bu belirleyici parçalara sahip olmak da yeterli olmayabilir. Çünkü sorumluluk, kişisel duyuncu ile toplumsal yükümlülükler arasında bir hareketliliğe sahiptir.

Kuşkusuz, sorumlulukların yerine getirilmesinde örgütlenme, tüzel altlıklar, kuramsal temeller ile donatıların yeterliliklerinin de önemi büyüktür. Uygulama bu öğeler aracılığıyla gerçekleştirileceğine göre, bunların mesleğin genel gelişmişliğine uygun olmaları, özellikle kuralların kuramsal temelleri gözeterek nitelikte bulunmaları ve örgütlenmenin de bunların tümünü içerecek biçimde gerçekleştirilmesi sorumluluğun yerine getirilmesini belirlerler. Zaten toplumsal ve bununla ilintili olarak mesleki gelişme süreciyle koşutluk gösteren sorumluluğun gelişimi, her aşamaya uygun sorumluluk bilincini zorunlu kılmaktadır.

Mesleğimizde de aynı yaklaşımın egemen olması, görevlerin yerine getirilmesinin önemli ön koşullarından birini oluşturmaktadır.

Bir meslek, her şeyden önce, tüm yaşamları boyunca onu kendilerine bir uğraş alanı olarak seçmiş bireylerin kafalarında ve gönüllerinde filizlenir, boy atar ve olgunlaşır. Bu nedenle, meslek bilinci ve meslek sevgisi de en az o mesleğe ilişkin ödevler, kuramsal ve kılışal bilgi ve beceriler kadar önemlidir. Bu bilinçle davranış da, mesleğin toplumsal işlevler karşısında olması gereken yörüngesine oturmasını, böylesi bir konuma sahip olmasını sağlar.

Bunların temel koşullarını, az önce sıralanan mesleğimize ilişkin işlevlerin çeşitlenmesi sürecinin devingenliğinde aramak gerekir. Bu devingenliğin gerektirdiği ve çağdaş gelişmenin zorunlu kıldığı nesnel davranış biçimleri, kişiselliği aşarak topluluklara mal edildikleri zaman gerçek değerlerini kazanırlar.

Mesleğimizde, şimdiye değin oluşmuş ve bundan sonra da oluşabilecek yeni işlevlere yaklaşırken, öncelikle, bunların yeterli kuramsal altlığa sahip olarak toplumsal boyuttaki yerini belirlemek, sonra bunlara uygun kuralları oluşturmak, daha sonra da çağdaş donatı ve yöntemlerle uygulamalar yapmak, gelişimi bir adım daha öteye götürmeye çabalamak sorumlu davranmanın gereğidir. Bu nedenlerle,

- Kişisel çıkarları mesleki görevlerin ve toplumsal yükümlülüklerin karşısına koymamak
- Çağın gerektirdiği kuramsal bilgiler ve donatılarla sorunlara çözüm aramak
- Verilecek kararlarla mesleki gelişmişliğe katkı sağlamak
- Gelişmişliğin gerektirdiği ve o ana kadar olan kazanımdan gözetilen davranışlarda bulunmak
- Üretilen sonuçların sorunları çözecek nitelikte olmasını sağlamak

sektörde çağdaş değişimleri ardıcıl savunma ve uğraş verme kararlılığında olmakla bütünleşince, kişisel mesleki ve toplumsal sorumlulukların ön koşulları da tamamlanmış olur.

5. İMAR AFFI VE YEMİNLİ ÖZEL TEKNİK BÜROLAR

Kaçak yapılar ile ülkemize özgü özellikleriyle önemli bir sorun olan ve kentsel sorunların kangrenleşmiş bir alanını

oluşturan gecekondu sorunu, son birkaç ay içinde oldukça yoğun tartışmalara konu oluşturdu. Daha doğrusu eski sorun yeniden gündemin ön sıralarına çıktı. Getirilen yeni uygulama değişik bakışlarla ele alınıp değerlendirilebilir. Bizim amacımız, yukarıdaki yaklaşımı sürdürerek yeni durumu ele almak, yani mesleki sorumluluklar ekseninde konuya yaklaşmaktır.

Sorunun çözümü 'tapu verme' noktasında odaklaştırılıp, sürecin sonraki belirsizliklerle dolu işleyişinde yükümlülüğün büyük bölümü teknik elemanlara verilmiştir. Diğer deyişle, teknik elemanlar gecekonduyla karşı karşıya getirilmişlerdir. Sosyo-politik çözümlemede, kentbilim açısından söz konusu olabilecek diğer çözümler göz ardı edilmişlerdir. Burası, olayın can alıcı noktasıdır. Sonuçta, böylesi kararlarla ve uygulamalarla, toprak kullanımı olumsuz etkilenmiş olmaktadır. Özellikle gecekondu alanlarında ve kentsel ölçekte toprak kullanımına yaklaşıırken, Anayasa'nın 35. maddesindeki toplum ve kamu yararı ilkelerini çağdaş anlamda yorumlamak gerekirdi. Haritacılık da, bu ilkeleri gözetilen bir toprak kullanımını sağlamaya yönelik kararları üretmek ya da bunların uygulayıcısı olmak zorundadır. Böylesi bir sorumluluğu taşımak zorundadır.

Yeni tüzelere göre sürecin işleyişi gözlemlendiğinde, karşımıza şöyle bir görünüm çıkmaktadır: *Sorunu ele alıştıraki yaklaşımın sürecin işleyişine de yansıdığı, işlemleri hızlandırmak için özel bir çaba gösterildiği, ancak bunun yanı sıra, birçok boşluğu ve belirsizliği getirdiği görülmektedir.*

Ülkemizde uygulanabilir kent planlarının yapılmasında kadastronun sunması gerekenlerin, yeni uygulama için en gerekli veriler olduğu ortadadır. Yasa'nın 9. maddesinde, böyle alanlarda "öncelikli kadastro" yapılması öngörülmüştür. Bu maddenin şimdiden uygulanamaz duruma düştüğü açıktır. Kadastronun işleyişi ve öngörülen sürenin azlığı göz önünde tutulduğunda, bu rahatlıkla söylenebilmektedir. Bu ise sorunun kadastral boyuttan yoksun olarak ele alınması sonucunu ve doğal olarak da birçok belirsizliği doğuracaktır.

Yasa'nın uygulanmasının başlangıcını oluşturan "tespit" aşaması bu anlamda en çok dikkat çeken noktadır. Bir taraftan belediyenin gecekondu alanlarının 'ihale' yoluyla durum haritalarını yaptırma hazırlıkları içinde olması, öte yandan tespit için yönetmelikle getirilen 'ölçü krokisi' tanımlaması aynı işin birçok kereler yapılması sonuçlarını doğuracaktır. Daha kötüsü ise, tespit aşamasında, altında bir mühendisin imzası olacak krokilerin, haritacılıkla ilgili hiçbir standart gözetilmeden hazırlanmasıdır. Bunun yerine arazide tutanak tutulmasının önerilmesi, meslek açısından gönüllere su serpebilir.

Burada şunu da söylemek gerekir: Yeni yürütmelikte, harita mühendisliğinin uzun yıllarda edindiği deneyimlerin ve kazanımların gözetilmediği anlaşılmaktadır. Aslında her meslek dalına ilişkin gelişmenin, kendi içinde tutarlı bir tüzel hükümler bütününe doğru olması gerekirken, yeni yasa ve yönetmeliğin, haritacılıkla ilgili işlemlerde var olanlarla bile bağlantı kurmadığı görülmektedir.

Yine mesleğimizle ilgili işlemlerde teknoloji boyutunun kavranışı meslek topluluğumuzu şaşırtmıştır. Tespit aşamasında bir tek çelik şerit her şey için yeterli görülmüştür. Teknoloji alanında baş döndürücü gelişmeleri izleyemediğimiz bir dönemde, çelik şeritle ölçü krokisi yapılmasının, röperleme ve kestirme yoluyla konum belirlemenin yeterliğinin kabullenildiğini dile getirmek bile üzücüdür.

Öte yandan yasa ve yönetmelikte ıslah imar planlarının uygulanması konusunda da kesin hükümler göze çarpmıyor. Bu konuda var olan boşluklar da gelecekte sorunlar yaratacaktır. Oysa plan uygulamalarında yavaş da olsa edinilmiş deneyimler vardır. Kadastroda otomasyona geçiş çabalarının olduğu bir dönemde, bu planların uygulanmasının doğuracağı sonuçların sayısal kadastro ile nasıl uyuşacağı şimdiden kestirilemiyor.

Yani sürecin işleyişinde, haritacılık işlerinde bir sistematik bulma olanağı olmadığı gibi, tespit aşamasında sözü edilenlerde mühendislik formasyonu yakalamak da olası değil.

Olayın örgütlenme boyutu da düşündürücü: Doğuracağı sonuçlar açısından oldukça önemli işlevler üstlenen ve yanlış biçimde yalnızca bu soruna yönelik olarak gündeme gelen 'Yeminli Özel Teknik Büro'ların güçlü denetimden uzak tutulmuş olmaları, uygulamaların güvenilirliği sorununu gündeme getirecektir. Şimdilerde yerden mantar biter gibi büroların çoğalması beklenmelidir. Yetkiler ve yasal yünden ortaya çıkan belirsizliklerin rahatlığına kapılınması, uygulamalara öznel etkilerin girmesi durumunda, hepimizin katlanmak zorunda kalacağı sonuçlarla karşılaşabiliriz.

Ayrıntıda değil, genelde yaklaşıldığı zaman, uygulamanın dayandığı tüzelerin, uygulamayı yapacaklar açısından birçok boşluk içerdiği ortadadır. Bu da sürecin ve sonuçlarının sorumlulukları olgusunu daha da önemli kılmaktadır.

Olaya yalnızca kazanç noktasından yaklaşmak, mesleki ve toplumsal sorumlulukların zedelenmesine neden olabilir. Böylesi bir sorunun çözümünü herkes istemektedir. Özel bürolar için kazancın önemli olması da anlaşılır bir şeydir. Ancak bu yapılırken de yerine getirilmesi gereken işler olduğu, yükümlülükler bulunduğu göz ardı edilemez.

Günümüzde sorunlara daha tutarlı yaklaşma zorunluluğu vardır. Bir bölgede camiden, çeşmeden röper alınarak ölçü yapılmasını tüzelerde tanımlamak işin ciddiyetiyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle bu tür altlıklara dayalı olarak yapılacak işler, sorumlulukların yerine getirilmesi için son derece yetersiz ve tehlikeli altlıklardır.

Belirsizliklerin farklı uygulamalara neden olacağı ortadadır. Bu, sorun çözme yerine, sorun yaratma anlamına gelecektir. Şimdi meslektaşlardan bir şeyler beklemenin zamanıdır: Kendi aralarında anlaşarak, Harita Mühendisleri Odası'nın da eşgüdümleyeceği yaklaşımlarla sorumlu uygulamalara girişmek, böylece de tüzel boşlukları doldurmak...

Bu aşamada, şimdilik başka beklenebilecek bir şey var mı ki?

KAYNAKLAR

ERBUDAK, M., 'Harita ve Kadastro Mühendisliğinin Değişik Mühendislik Kollarıyla İlişkisi', Harita ve Kadastro Mühendisliği, 1967, Sayı: 7, s: 65-72.

GÜRKAN, O., '1983'ün Başlarında Jeodezinin Görevleri ve İçeriğine Toplu Bir Bakış', Karadeniz Üniversitesi, Trabzon, 1983, 20 s.

MEYDAN YAYINEVİ, 'Meydan Larousse' Ansiklopedi, 1972, 12. Cilt.

KÖKNEL, Ö., 'Kayıdan Mutluluğa Kişilik', Altın Kitaplar Yayınevi, Beşinci Baskı, Haziran 1984, İstanbul.

SACHSSE, H., 'Die Verantwortung des Ingenieurs', Zeitschrift für Vermessungswesen, ZfV, 1975, Nr. 11, s: 535-547.

TDK, 'Türkçe Sözlük', Türk Dil Kurumu Yayını, Altıncı Baskı, TDK Yayınları Sayı:403, XVI 893s, Ankara, 1982.